

MYCOLOGEN OP HET DROGE

Het jaar 1959 laat een slechte indruk bij ons achter. Niemand kan zich een jaar herinneren dat mycologisch gezien, slechter was. Maar zelfs extreme droogte kon de paddestoelen en de mycologen niet geheel terneerslaan. Ziehier enkele indrukken van 1959:

C. Douwes, Breda:

Alles bijeen is het niet veel geweest, wat we dit jaar in de bossen rond Breda aan paddestoelen vonden. Meermalen hebben we de sloten moeten afgrazen, om nog iets van de mycoflora te zien. Toch heeft de droge zomerlucht niet helemaal de ontwikkeling van paddestoelen kunnen verhinderen en al was de kwantiteit gering, er konden gave en goed uitgegroeide exemplaren bemachtigd worden. Ook vonden we wel eens 'n soort, die we niet tevoren gezien hadden, zodat een uiteindelijk oordeel over dit afgelopen jaar niet zo ongunstig uitvalt, als was te verwachten.

Wie rond de 26^e augustus eens een kijkje was gaan nemen in het Mastbos, had kans gelopen achter „De Boswachter“ tussen de kurkdroge eike- en beukebladeren, de vaalbruine hoeden van Boletus (Xerocomus) pulverulentus Opat. (fig.1) aan te treffen.

De verkleuring bij deze soort lijkt op die van de Indigoboleet, Boletus (Gyroporus) cyanescens. De cobaltblauwe kleur droogt echter spoedig uit tot donkergrijs. De lichtgele steel en buisjeslaag kleuren nog sneller en sterker, wat wel

blijkt als een exemplaar tijdens het vervoer in de verdrukking komt. Een goed kenmerk voor deze soort lijkt mij de donkerbruine en spitsuitlopende onderzijde van de steel.

Meer spectaculair was de vondst van Boletus appendiculatus Schaeff. ex Fr. (fig. 2) in het Liesbos. Deze heeft op zijn fel chromaatgele steel een duidelijk netwerk; terwijl de poriën dezelfde intense kleur bezitten. De hoed is warm roodbruin en versierd met iets donkere ingegroeide vezeltjes. Zijn postuur stemt overeen met die van het Eekhoorntjesbrood, B. edulis Bull. ex Fr., waar hij overigens systematisch vlak bij staat. Bij aanraking kleurden de poriën en steel van

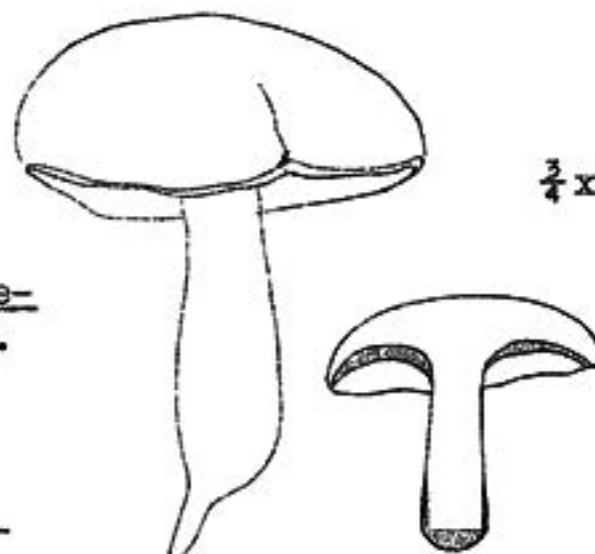

fig. 1

Boletus pulverulentus

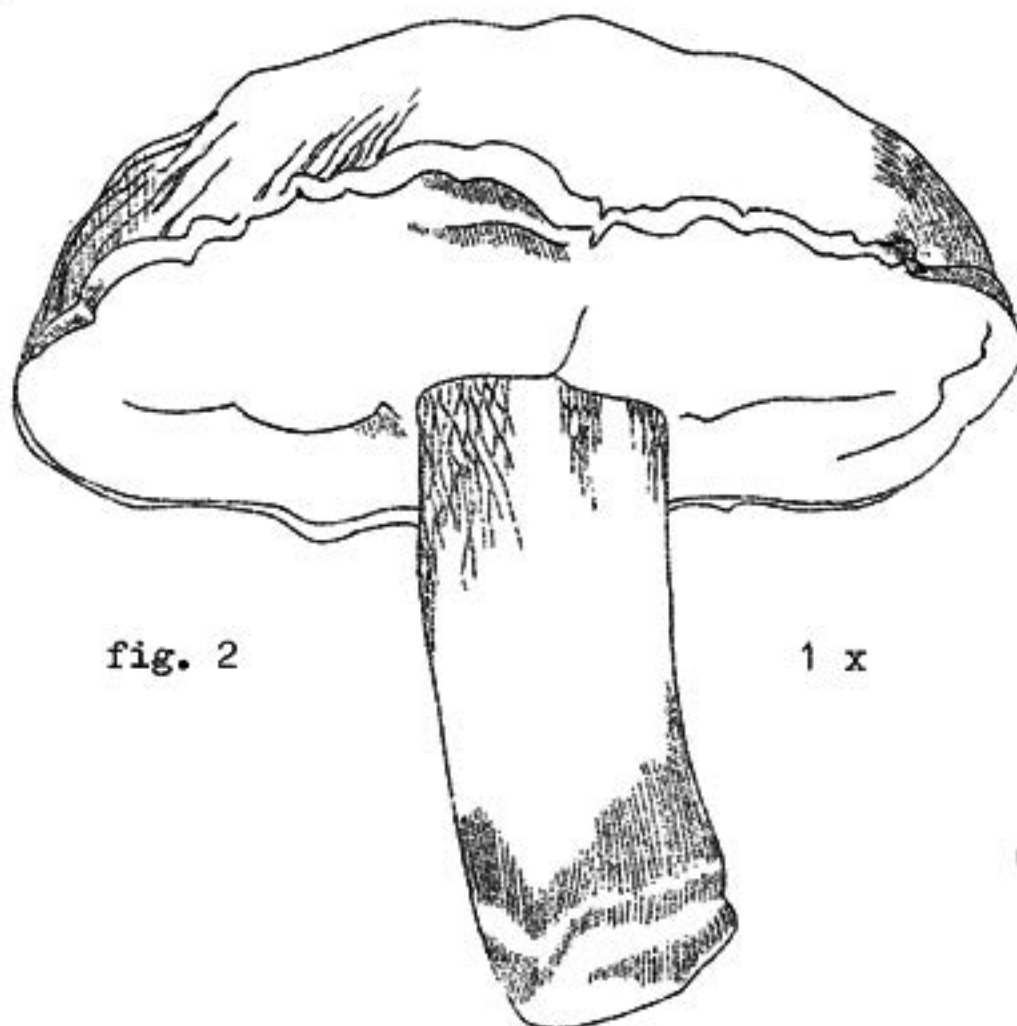

fig. 2

1 x

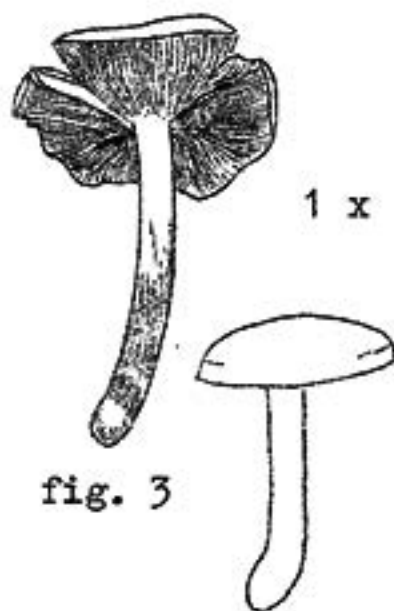
Boletus appendiculatus

fig. 3

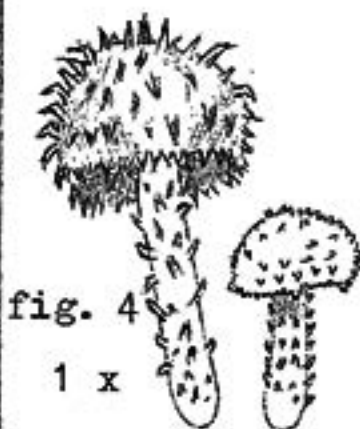
Hebeloma sacchariolens

fig. 4

1 x

Inocybe hystrix

onze boleet helder lichtblauw, wat mooi contrasteerde met de grondkleur.

Een dikke maand later konden we in een vochtig paadje langs een wei in het Mastbos twee minder algemene Vaalhoeden plukken, n.l. Hebeloma sacchariolens Quél. (Oranjebloesemzwammetje) (fig. 3) met een specifiek gour-tje, dat iets weg heeft van cederhout, en Hebeloma radicosum, (Bull. ex Fr.) Ricken die naar bittere amandelen ruikt, een ring heeft en heel wat forser is gebouwd dan zijn geslachtsgenoot.

Behoudens Cantharellus sinuosus Fr. en Inocybe hystrix (Fr.) Karst. (fig. 4) beiden gevonden in een nog vochtige sloot op het landgoed „De Hondsdonk”, was het toen weer voor 'n tijd gedaan met de fungi.

W.J. Reynders, Amsterdam:

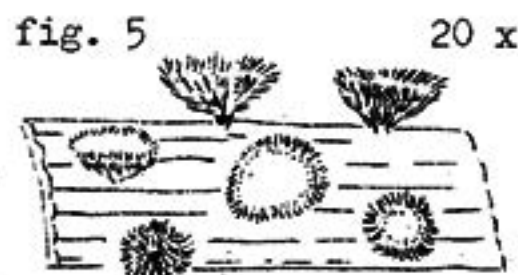
Het jaar dat nu achter ons ligt, was in verschillende opzichten merkwaardig. Vele mycologen meenden, dat de invloed van de grote droogte rampzalig was voor de fungi. Nu was er inderdaad op het gebied van de plaatjeszwammen bijzonder weinig te vinden.

Omdat ik voor een samenvattend rapport over mycologische onderzoekingen van de Bosplaat op Terschelling, gedurende de laatste zeven jaar verricht, nog veel aanvullende gegevens nodig had, besloot ik toch na de eerste regenval in oktober de inventarisatie van de Bosplaat weer ter hand te nemen.

Al spoedig bleek dat het spaarzame voorkomen van plaatjeszwammen vergoed werd door het grote aantal kleine ascomyceten. Toen na een verblijf van 17 dagen de balans werd opgemaakt, bleek het aantal van de Bosplaat bekende kleine ascomyceten van 13 tot liefst 38 te zijn gestegen, terwijl toch in voorgaande jaren de asco's niet verwaarloosd werden. Dank zij de zeer gewaardeerde hulp van Dr. R.W.G. Dennis te Kew kan ik van de meeste soorten de naam vermelden.

De kroon spanden de geslachten *Dasyscypha*, *Helotium* en *Pyrenopeziza* (= *Mollisia*) elk met 5 nieuwe vertegenwoordigers.

Van het eerste genus, met meestal kortgesteelde harige soorten, vond ik *Dasyscypha corticalis* (Pers. ex Fr.) Masee éénmaal overvloedig op de basis van een dode Ratelpopulier en de eveneens bruine *D. clandestina* (Bull. ex Fr.) Fuckel op de basis van vrijwel elke dode Duindoorn. Licht gekleurde soorten kwamen overal op takjes en grassen voor; *D. virginea* (Batsch ex Fr.) Fuckel zoals steeds algemeen op takjes, maar ook op *Calluna-bloeiwijzen*; *D. controversa* (Cooke) Rehm op Riet en *D. acutipila* (Karst.) Sacc. en *D. palearum* (Desm.) Masee op grassen (fig. 5), de laatste zeer algemeen. Twee vondsten konden niet op naam gebracht worden, daar de sporen te groot bleken te zijn voor de in aanmerking komende soorten, n.l. 17 en 21 μ lang, terwijl slechts enkele soorten met sporen boven de 10 μ bekend zijn.

Dasyscypha
spec. op grasfragment

Hetzelfde verschijnsel van te grote sporen deed zich voor bij het geslacht *Helotium*. De op *Salix repens*-twijggjes voorkomen *Helotium carmichaeli* (Phill.) Masee had sporen van 24-32 x 5-6.5 μ en éénmaal zelfs tot 40 x 7.5 μ . Dennis vermeldt sporen van 20-27 x 4-5 μ . Deze soort schijnt de laatste decennia niet meer gevonden te zijn. Door de bruinige kleur onderscheidt hij zich van de gele *H. conscriptum* (Karst.) Karst., die gelijktijdig algemeen was op *Salix*. Een derde soort op dat substraat, met sporen van 9-11 x 4.2-4.6 μ is misschien *H. parile* (Karst.) Karst of *H. trabinellum* (Karst.) Karst. Op overjarige stengels van *Lotus* kwam een niet te determineren soort voor die op *H. scutula* (Pers. ex Fr.) Karst. lijkt.

Twee kleine witte soorten werden op bladeren aangetroffen, n.l. H. caudatum (Karst.) Vel. op Ratelpopulier en H. cf. albo-punctum Peck. op Salix. De laatste soort wordt zeldzaam genoemd, maar was op de Bosplaat zeer algemeen. Het is overigens niet zeker of deze soort werkelijk verschilt van H. phyllogenon Rehm en H. caudatum (Karst.) Vel.

Van het geslacht Pyrenopeziza (= Mollisia) werden minstens 6 soorten gevonden, op Calamagrostis, Calluna, Duindoorn, Riet, Kruipwilg en Ratelpopulier. De vruchtlichamen op het laatste substraat gingen vergezeld van lila knotsjes; vermoedelijk een bijbehorend conidiën stadium. Geen van de soorten werd nog gedetermineerd.

Op Duindoorn werden ook gevonden Phialea cf. subgalbula Rehm, een onvoldoende bekende soort, en (op het blad) een kleine Cyphella, een basidiomycet dus, die echter met het blote oog vrijwel niet te onderscheiden was van een kleine witte asco.

Op mossen was Cyphella muscigenum ss. Pilat vrij algemeen, terwijl twee ondetemineerbare Cyphella-soorten gevonden werden.

Andere interessante vondsten waren Calycellina populina (Fuckel) Höhnelt en een Calycellina species, op het oog niet te onderscheiden, maar met zeer verschillende sporen, samen op blad van Ratelpopulier, Belonioscypha culmicola (Desm.) Dennis met opvallend getande rand en de schijfjesvormende, lang-behaarde roze imperfect Volutella ciliata (Alb. et Schw.) Fr.

Uit deze wellicht wat dorre opsomming moge blijken dat de late herfst met kleine fungi het tekort aan plaatjeszwammen ruimschoots vergoedde.

In het Naardermeer bleek dit eveneens het geval te zijn. Op vrijwel elk substraat waren kleine asco's te vinden. Grappig was het voorkomen van de Eikeldopzwam, Helotium fructigenum (Bull. ex Fr.) Fuckel op elzenzaadjes, waardoor aan een Ciboria of Sclerotinia gedacht werd. Dr. Dennis bracht echter uitkomst.

Toch boden ook de kleine plaatjeszwammen nog iets interessants. Twee kleine Hebeloma's, twee Mycena's, twee kleine Cortinariusssoorten en een Galerina-achtige Prathyrella bleken niet te determineren.

Voor hen die de fungi onder de centimeter niet verwaarlozen was 1959 dus niet ongeslaagd. Voor anderen die dit jaar vele vertrouwde verschijningen hebben moeten missen, is dit jaar wel niet geslaagd, maar toch minstens merkwaardig te noemen.

G.D. Swanenburg de Veye, Alkmaar.

Op zondag 30 augustus naar het landgoed „Elswood" bij Overveen. Ondanks de hardnekkige droogte wil ik toch eens kijken, of er nog iets

op mycologisch gebied te vinden is, dat de moeite waard lijkt, om in kleur te worden afgebeeld. Je kunt niet weten, want ik herinner mij, dat „Elswood" vroeger, dwz. een dikke 25 jaar geleden, in deze tijd van het jaar zelfs na een zeer droge periode altijd nog wel iets aardigs opleverde. Want verschillende gedeelten van dit landschappelijk en botanisch zeer gevarieerde, grotendeels zwaar beboste, humusrijke, oude binnenduin-landgoed liggen nog al laag en daar was het ook in droge jaren meestal nog behoorlijk vochtig. Na de excursie der N.M.V. op 9 oktober 1933 ben ik er echter niet meer geweest. Nu, na 26 jaar, blijkt het terrein vooral in de buurt van de hoofdingang niet bepaald in zijn voordeel veranderd, maar het grootste gedeelte is gelukkig nog ongeveer in dezelfde staat, zoals ik mij dat vroeger herinnerde. Maar hoe pover is de oogst aan paddestoelen dit maal: misschien alles met elkaar een tiental soorten, bijna allemaal gewone dingen in weinig, merendeels miezerige exemplaren. Ik zou hier verder zeker over gezwezen hebben, ware het niet, dat mij van dit mycologisch zo teleurstellende bezoek aan „Elswood" op die warme en droge nazomerzondag toch nog één, voor mij althans, aardige vondst is bijgebleven.

Niet ver van de ingang herken ik een schaduwrijke boshelling met forse beuken onmiddellijk als de plaats, waar we tijdens bovengenoemde excursie in 1933 verschillende mooie exemplaren van de Satansboleet; Boletus sanatas Lenz (fig. 6) aantreffen. Ik ben er na die tijd niet alleen nooit meer geweest, maar heb deze zwam ook in de laatste 26 jaar nergens meer gezien. Zou ze er in al die tijd nog wel eens gevonden zijn? Het lijkt nauwelijks de moeite waard er nu met die enorme droogte naar te gaan zoeken, maar vooruit, toch maar even

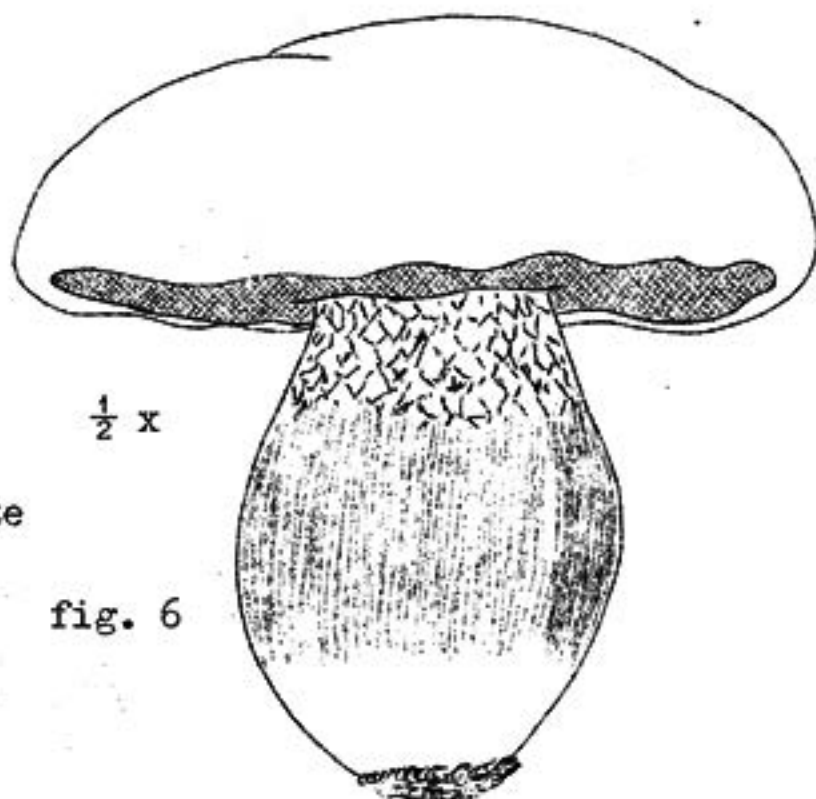

fig. 6

Boletus sanatas

kijken. En zowaar de verrassing van de dag: op dezelfde plek op dezelfde helling onder dezelfde bomen, misschien nog uit hetzelfde mycelium van destijds, vind ik 3 verdroogde, verkleurde, nauwelijks

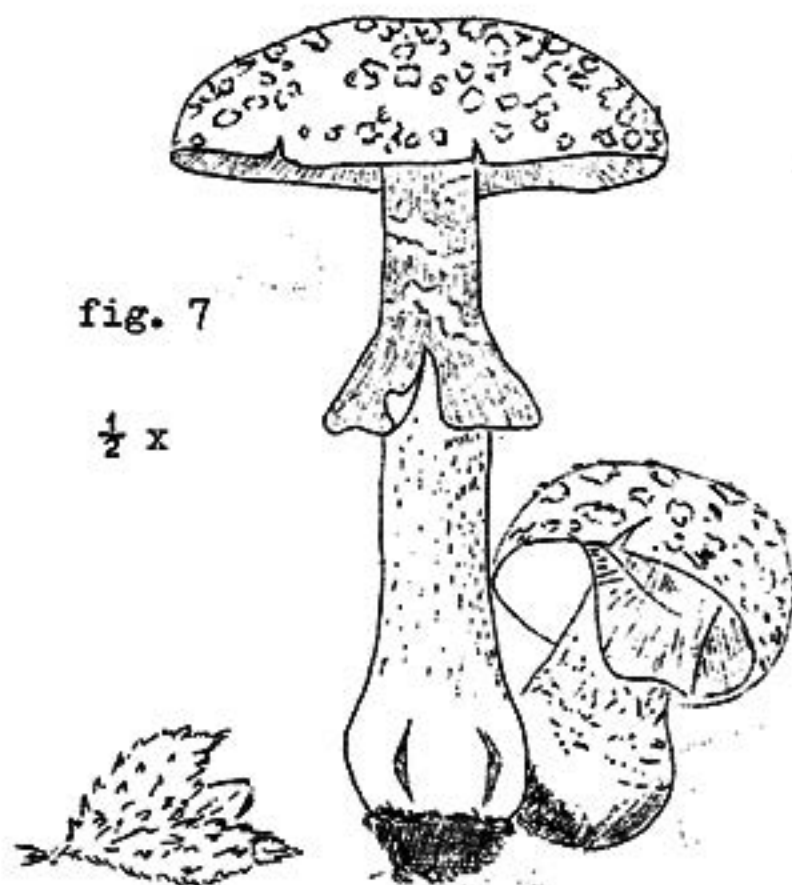
meer herkenbare exemplaren van Boletus satanas! Het weerzien, zelfs in deze armetierige vorm, van een zwam, die ik in 26 jaar niet meer heb ontmoet, maakt mijn hele dag goed!

En het buitengewoon slechte paddestoelennajaar 1959 heeft er voor gezorgd dat het mijn aardigste vondst is gebleven.

Dr. G.A. de Vries, Baarn.

Ik ben ervan overtuigd, dat weinigen onder de lezeressen en lezers van Coolia zich een slechter paddestoelenseizoen kunnen herinneren dan dat van 1959. Verkeerden we aanvankelijk in de verwachting, dat het warme weer een gunstige invloed zou hebben op de ontwikkeling van warmteminnende soorten, al heel spoedig bleek, dat de droogte fataal zou worden. Een enkel plaatselijk buitje deed nog wel eens enkele exemplaren verrijzen. Zo vond ik op 1 augustus in het Groeneveld bij Baarn één enkele oude Heksenboleet, Boletus erythropus (Fr. ex Fr.) Krombh., die in de droge tijd gegroeid moet zijn, daar er slechts regen was geweest op 27 en 28 juli.

Op 2 augustus waren er echter in de Kroondomeinen bij Apeldoorn twee Russula-exemplaren en wel één Russula ochroleuca Pers. ex Fr. en één R. aeruginea Lindbl. apud Fr. (= R. graminicolor Secr.).

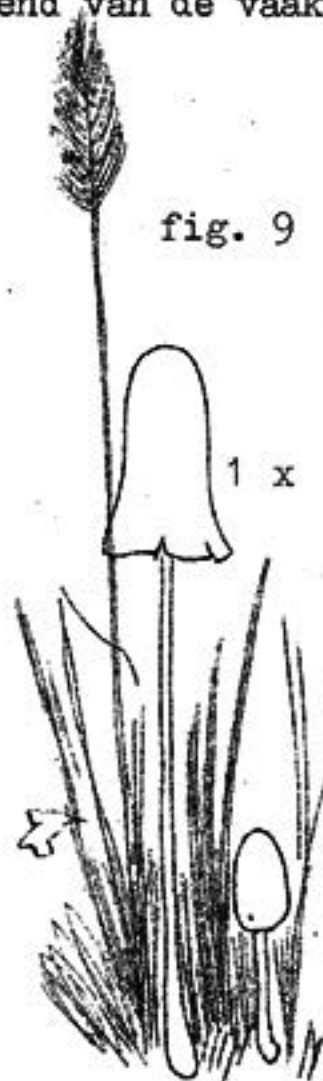

Amanita rubescens

Op 23 augustus waren er in de Kroondomeinen wat meer soorten. Ook het aantal was wat groter. Russula atropurpurea (Krombh.) Britz. was verschenen en van de Parelamaniet, Amanita rubescens (Pers. ex Fr.) S.F. Gray (fig. 7), kon zelfs een maal verzameld worden. In een laantje, waar beuk, den, larix en esdoorn groeiden, prijken enige fraaie exemplaren van A. rubescens forma annulo-sulphurea Gill. die gekenmerkt is door een leverbruine hoed, die donkerder is dan die van de normale Parelamaniet en een slanke, rossig getijgerde steel met een opvallende zwavelgele machet.

De droogte in de bossen werd nu steeds nijpender. Slechts de moerassige gebieden hadden nog

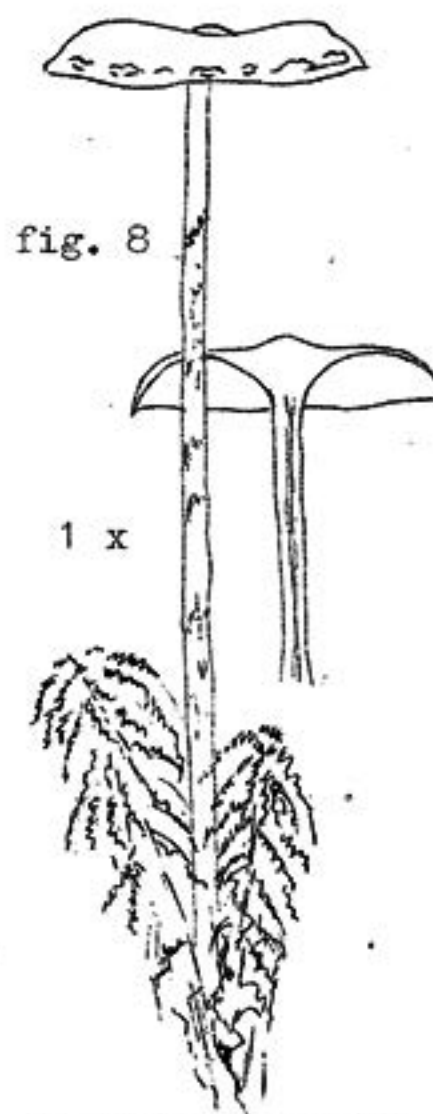
iets te bieden. Aan de rand van een ven ten Noorden van Venlo, bekend onder de naam van het Zwarte Water, waren vele exemplaren te vinden van de gewone Krulzoom, Paxillus involutus (Batsch ex Fr.) Fr. maar ook interessante moerasbewoners, zoals de veelal olijfkleurige, kleverige Flammula (= Naucoria) myosotis (Fr.) Kühn.-Romagn (Fig. 8), en de kleine, slanke veenmosbewonende Hypholoma elongatum (Pers. ex Fr.) Ricken en H. polytrichi (Fr.) Ricken. De mooiste vondst was wel de oranje-rode Cortinarius concinnus Karst. (= C. uliginosus Bk.), die samen met de Krulzoom en vele, vaak bijzonder grote exemplaren van de Viltige maggi-zwam, Lactarius helvus Fr., op vergaan blad in het elzenbroek groeide. De laatste soort was hier opvallend lichtbeige, geheel verschillend van de vaak rossig-oranje gekleurde exemplaren uit de naaldbossen.

Conocybe lactea

Microscopisch onderzoek van de bovengenoemde Cortinarius toonde aan, dat de hyphen van het hoedtrama vacuolen hadden, die met een rood vocht gevuld waren (een intracellulair pigment dus). Het gele intercellulaire pigment was vrij schaars. Er waren enkele opeenhopingen van pigmentbrokjes te vinden, die vermoedelijk door excretie vanuit de hyphen ontstaan waren.

Behalve de moerasgebieden konden ook bepaalde grasvelden die geregeld besproeid werden, de mycoloog nog wel iets bieden. Zo groeiden in mijn eigen tuin de bleke Conocybe lactea (Lange) Metrod (= C. lateritia ss. Kühn.) (Fig 9), die de lange hoedvorm heeft van een Coprinus, en een niet nader gedetermineerde Rhodophyllus (Entoloma). Bijzonder talrijk was de kleine Vaalpaarse ridderzwam, Rhodopaxillus sordidus (Fr.) R. Maire, die aanvankelijk zeer klein en door de droogte lichtgrijs was, maar later toch

Flammula myosotis

Toen laat in de herfst dauw en wat regen enige vochtigheid in de bodem brachten, was er niet veel meer te redden. In de bossen verschenen nog enkele spaarzame Vliegenzwammen en wat bundels Honingzwammen, maar een opbloei was, gezien de nachtelijke lage temperaturen en de vermoedelijk funeste invloed van de droogte op de aanleggingen van de vruchtlichamen niet meer te verwachten. Slechts enkele paddestoelen waagden het er nog eens op. Zo trok het Donsvoetje, Tubaria furfuracea (Pers. ex Fr.) Gillet, in november nog eens de stoute schoenen aan en vormde een heel veldje van prachtige, grote exemplaren.

Een gele korstzwam, Stereum hirsutum (Willd. ex Fr.) Fr. heeft nu al een mooie, gele krans gevormd aan de voet van een hekpaal. De echte winterpaddestoelen zullen ongetwijfeld ook nog een kansje wagen als de koude tenminste niet te streng zal worden. Laten we hopen, dat het volgend jaar ons mycologen goedgunstiger gezind zal blijken!

LEPIOTA'S

Op het landgoed Gooilust, bezit van Natuurmonumenten, bevindt zich een klein stukje laagopgaand bos, dat ik steeds heel goed in de gaten houd. Er staan wat eiken, wat berken, vogelkers, lijsterbes enz. Er is een weelderige ondergroei in een dikke humuslaag, waar vrijwel nooit iemand in rondloopt; een ideaal milieu voor talloze mooie fungus-soorten.

In de laatste jaren heb ik daar vele Lepiota's gevonden; in totaal 14 soorten, waarvan een aantal nog niet op naam zijn gebracht. Het vervelende met Lepiota's is, dat dikwijls 1 exemplaar te voorschijn komt en daar moeten we het dan maar mee doen. Maar voor een stukje bos met een oppervlak van ong. 30 x 30 m is het toch een aardig resultaat,

als daar de hierna te noemen soorten min of meer geregeld te vinden zijn:

Lepiota procera (Scop. ex Fr.) Quél.

" cristata (Alb. et Schw. ex Fr.) Quél.

" brebissoni Godey

" grangei Eyre (fig. 10)

" acutesquamosa (Weinm.) Gill.

" felina (Pers. ex Fr.) Quél.

" setulosa Lange

" castanea Quél.

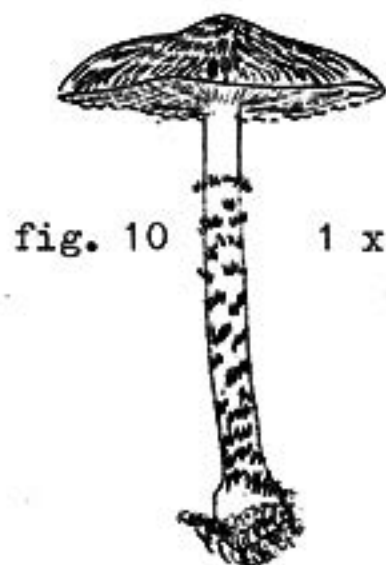

fig. 10 1 x

Lepiota grangei

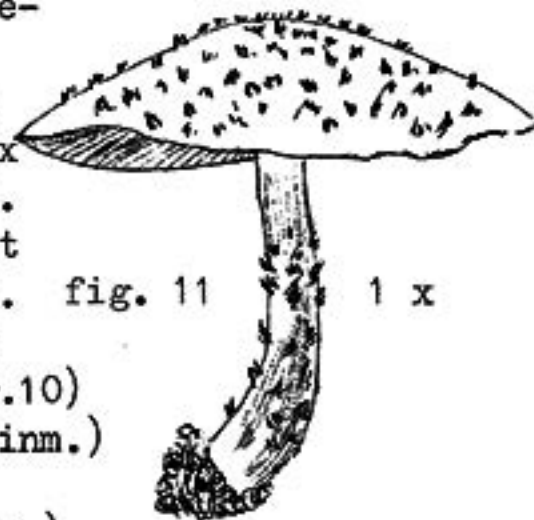

fig. 11 1 x

Lepiota carinii